

**ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΙΤΙΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΣΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ
ΕΙΚΟΝΩΝ ΚΑΙ ΚΕΙΜΗΛΙΩΝ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΙΟ ΛΑΖΑΡΟ***

Χίλια εκατόν είκοσι χρόνια συμπληρώνονται φέτος από την ανέγερση του Ίερού Ναού του Ἀγίου Λαζάρου από τόν Αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου Λέοντα Στ' τό Σοφό. Ὁ Κυπριακός Ὁργανισμός Τουρισμοῦ σέ συνεργασία μέ τό Βυζαντινὸ Μουσεῖο τοῦ Ἰδρύματος Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου τοῦ Γ' ἀνέλαβαν τό ἱερό ἔργο νά προβάλουν τόν Ὅσιο Λάζαρο καί τό μεγαλόπρεπον αὐτό του στή Λάρνακα, μέσα στά πλαίσια τοῦ προγράμματος προβολῆς τοῦ Θρησκευτικοῦ Τουρισμοῦ.

Εὐχαριστοῦμε θερμά ὅλους ὅσοι συνέβαλαν στήν διοργάνωση αὐτῆς τῆς σπουδαίας ἐκθέσης. Συγκινούμαστε ἐκ βάθους ψυχῆς γιατί εἶναι ἡ πρώτη φορά πού ὁ Ὅσιος Λάζαρος τιμᾶται μέ τόσο προσεγμένο καί ἐντυπωσιακό τρόπο ἐκτός τῶν ὁρίων τῆς Μητροπόλεως Κιτίου. Εἶναι ἀκόμα ἡ πρώτη φορά πού ὁ Ὅσιος ἐξέρχεται διά τῆς προσκυνηματικῆς του εἰκόνας ἐκτός Λάρνακας καί ἐκτός τοῦ πανσέπτου ναοῦ τῆς χάριτός του.

Ἦρθε στό χῶρο τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς γιά νά συναντήσῃ νοερά τόν Ἰδρυτή καί Προστάτη τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, Ἀπόστολο Βαρνάβα, πού, μαζί μέ τόν Ἀπόστολο Παῦλο, τόν χειροτόνησαν ὡς πρῶτον Ἐπίσκοπο Κιτίου τό 45 μ.Χ. Ὁ Ὅσιος Λάζαρος, ὁ ἅγιος τῆς σιωπῆς καί τοῦ πένθους συναντᾶται

* Ἡ ἐκθεση ἔγινε στίς 2 Μαρτίου 2010 στό Βυζαντινὸ Μουσεῖο τοῦ Ἰδρύματος Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'.

νοερά μέ τόν Ἄπ. Βαρνάβα, τόν πρῶτο κήρυκα τοῦ Θεοῦ λόγου καί τῆς παρακλήσεως.

Πόσο θεοφιλῆς εἶναι αὐτή ἡ συνάντηση καί πόσο ταιριαστή τίς ἅγιες αὐτές μέρες τῆς σαρακοστῆς πού διερχόμαστε! Μαζί ἐκφράζουν ὅλο τό πνεῦμα τῆς ὀρθόδοξης πνευματικότητας καί τῆς διακονίας μέσα στήν Ἐκκλησία. Ἡ κατά Θεό σιωπή προηγείται τοῦ κηρύγματος καί τό κατά Θεόν πένθος προηγείται τῆς παρακλήσεως.

Συγχαίρουμε τούς διοργανωτές αὐτῆς τῆς ἔκθεσης. Ἐγκωμιάζουμε τίς ἅγιες προθέσεις τους, γιατί, παρά τίς πολλές δυσκολίες τοῦ ἐγχειρήματος, κατόρθωσαν, μέ τή χάρη τοῦ Ἁγίου, νά παρουσιάσουν σήμερα αὐτή τήν καταπληκτική ἔκθεση Εἰκόνων καί Κειμηλίων τοῦ φίλου τοῦ Χριστοῦ Λαζάρου τοῦ Τετραημέρου.

Ἀγαπητοί μου,

Τό πρόσωπο τοῦ Ἁγίου Λαζάρου εἶναι μυστήριο, ὅσο ὁ ἴδιος ὁ θάνατος, ἀλλά προξενεῖ χαρά ὅσο ἡ Ἀνάσταση. Ἐλάχιστα γνωρίζουμε γιά τό μεγάλο αὐτό Ἅγιο. Ὅσα ξέρουμε γιά αὐτόν εἶναι παρμένα ἀπό τήν Καινή Διαθήκη καί τήν Ἱερή Παράδοση.

Ἡ σχέση τοῦ Ἁγίου Λαζάρου μέ τήν Κύπρο, πού εἶναι καί θέμα αὐτῆς τῆς ἔκθεσης, στηρίζεται ἀποκλειστικά στήν Ἱερή Παράδοση. Μερικοί ἀμφισβήτησαν αὐτή τή σχέση, ἐπειδή, ὅπως εἶπαν, δέν ὑπάρχουν παλιές γραπτές μαρτυρίες.

Ἡ Ἱερή Παράδοση, ὅμως, δέν εἶναι λόγος θεωρητικός, ξεκομμένος ἀπό τή ζωή καί τό βίωμα τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι αὐτή ἡ ζωή τῆς Ἐκκλησίας, γιατί ἡ Ἐκκλησία δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπό νεκρές γραφές, ὅταν ἔχει ζωντανά γραμμένα τό λόγο στίς καρδιές τῶν πιστῶν.

Καί οἱ χριστιανοί τῆς Κύπρου, αἰῶνες τώρα, ζοῦμε μέ τήν παράδοση τοῦ Ἁγίου Λαζάρου. Νιώθουν τόν Ἅγιο Λάζαρο δικό τους. Εἶναι κομμάτι ἀπό τήν ἴδια τή ζωή τους. Τίποτα δέν μπορεῖ νά βγάλει ἀπό τή ψυχή τῶν Κυπρίων, πώς ὁ Ἅγιος Λάζαρος

ἦρθε στήν Κύπρο καί ἔζησε ὁλόκληρη τή ζωή του, μετά τήν Ἀνάστασι, σ' αὐτό τό νησί.

Ἕνας λαός πού πέθαινε καθημερινά ἀπό τίς ἀτέλειωτες συμφορές, βρῆκε στόν Ἅγιο Λάζαρο τό σύμβολο τῆς ἐν Χριστῷ ἀναστημένης Ἑλπίδας. Δυό χιλιάδες χρόνια αὐτός ὁ λαός κατεβαίνει στόν Ἅδη μέ τόν Ἅγιο Λάζαρο καί δέν ἀπελπίζεται. Ἀνασταίνεται μέ τόν Ἅγιο Λάζαρο διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γεύεται μαζί του τήν πίκρα τοῦ θανάτου καί τή χαρά τῆς Ἀνάστασης.

Κι ἔγινε ὁ Ναός του στή Λάρνακα τό σύμβολο τῆς ἀναστημένης ζωῆς. Ἕνας συνεχῆς ἐγκαινισμός τῆς ψυχῆς γιά 1120 χρόνια. Γιά 11 καί πλέον αἰῶνες στέκει ἐκεῖ ἀγέρωχος καί ἐπιβλητικός καί μεγαλόπρεπος, κήρυκας τοῦ χαρμόσυνου μηνύματος τῆς κοινῆς ἀναστάσεως.

Τό συναξάρι τοῦ Τριωδίου μᾶς πληροφορεῖ πώς ὁ Ἅγιος Λάζαρος ἦλθε στήν Κύπρο καί ἔζησε ἐδῶ στό νησί 30 χρόνια. Ἦλθε στήν Κύπρο μετά τό διωγμό ἀπό τοὺς Ἰουδαίους· «ἐβουλεύσαντο οἱ Ἀρχιερεῖς ἵνα καί τόν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν». Ὅλες οἱ πηγές σιωποῦν, λές καί θέλουν νά μιμηθοῦν τόν Ἅγιο, πού δέν εἶπε τίποτε γιά τήν πέραν τοῦ τάφου ζωή.

Ἡ Παράδοση μαρτυρεῖ πώς οἱ Ἀπόστολοι Παῦλος καί Βαρνάβας χειροτόνησαν τόν Ἅγιο Λάζαρο πρῶτον Ἐπίσκοπο Κιτίου.

Γιά τή ζωή καί τή δράση του ὡς Ἐπισκόπου, τό συναξάρι ἀναφέρει τά ἑξῆς: «Καλῶς καί Θεοφιλῶς πολιτευσάμενος μετά τριακονταετῇ χρόνον τῆς αὐτοῦ ἀναβιώσεως θνήσκει πάλιν».

Ὁ Ἅγιος Λάζαρος ἔδινε μέ τή ζωή καί τήν παρουσία του τή μαρτυρία γιά τή νέα ἐν Χριστῷ ζωή, ἡ ὁποία φανερώθηκε διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἦταν ὁ ἴδιος «καινή κτίσις», ὁ καινός ἐν Χριστῷ ἄνθρωπος, ὁ ἀναγεννημένος διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί κοινωνός τοῦ θανάτου καί τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ. Ὅλη του ἡ ζωή ἦταν ἓνα θαῦμα, ἓνα κήρυγμα. Ἡ παρουσία του ἀνήγγελλε διαρκῶς τήν παρουσία τοῦ ἀναστημένου Χριστοῦ. Ἐδινε μαρτυρία μέ τή ζωή του, πώς ὁ

θάνατος νικήθηκε.

Ὁ Ἱερός Συναξαριστής μᾶς παρέχει πληροφορίες πολύ ἀποκαλυπτικές τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἀγίου Λαζάρου. Στή διάρκεια τῶν 30 χρόνων ζωῆς του στήν Κύπρο, μετά τήν ἀνάστασή του, δέν γέλασε ποτέ, παρὰ μόνο μιᾶ φορά, σάν εἶδε κάποιον νά κλέβει ἕνα πήλινο ἀγγεῖο. Ἀπό τό στόμα του ἀκούστηκαν τήν ὥρα ἐκείνη λόγια πού ἐκφράζουν ὅλη τή ματαιότητα τοῦ κόσμου. «Τό ἕνα χῶμα κλέβει τό ἄλλο χῶμα».

Ἄν κάθε ἄνθρωπος εἶναι φαινόμενο μοναδικό, πολύ περισσότερο ὁ Ὅσιος Λάζαρος. Ἐχουμε τή γνώμη, πῶς ἡ ἐμπειρία τοῦ θανάτου, ἀλλά καί ἡ τετραήμερη παραμονή του στόν Ὅσιον, σφραγίζει ὅλη τή ζωή καί τήν προσωπικότητά του.

Ὁ θάνατος εἶναι ἡ φοβερότερη ἐμπειρία. Πρίν ὁ Χριστός λυτρώσει τόν ἄνθρωπο ἀπό τό διάβολο καί τό θάνατο μέ τόν Σταυρό καί τήν Ἀνάστασή Του, ὁ θάνατος ἦταν ἡ μεγαλύτερη τραγωδία, μιᾶ μυστηριώδους ἀποτυχία τοῦ ἀνθρώπινου προορισμοῦ.

Ὁ Ὅσιος Λάζαρος ἔζησε αὐτή τή φοβερή τραγωδία. Ἡ προσωπικότητά του τραυματίστηκε μέ τό βίαιο χωρισμό τῆς ψυχῆς ἀπό τό σῶμα. Ἐβίωσε τήν ἀμαύρωση τῆς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ μέσα του, ἔχασε τήν κοινωνία μέ τό Θεό καί τούς συνανθρώπους του καί παραδόθηκε στήν ἐξουσία τοῦ διαβόλου. Ὑστερα ἀπό ὅλα αὐτά, ἦταν πολύ φυσικό νά μή γελάσει ποτέ στή ζωή του. Ἡ Παράδοση, ὅμως, λέγει, ὅπως ἀναφέραμε, ὅτι γέλασε μόνο μιᾶ φορά. Ἐχουμε τή γνώμη πῶς ὁ Ὅσιος Λάζαρος δέν περιγέλασε τό ἀμάρτημα τῆς κλοπῆς καί τῆς πλεονεξίας, ἀλλά τήν ἀμαρτωλή προσκόλλησιν τοῦ ἀνθρώπου στά μάταια καί φθαρτά τοῦ κόσμου τούτου, τή λησμοσύνη (τή λήθη, ὅπως τήν ὀνομάζουν οἱ Πατέρες), τῆς ἀληθινῆς φύσεώς του «ὅτι γῆ εἶ καί εἰς γῆν ἀπελεύσει» καί τή θεληματική ὑποταγή του στή δαιμονική ἀπάτη.

Ἡ Ἱερή Παράδοση συνδέει τίς ἀλυκές τῆς Λάρνακας μέ τόν Ὅσιο Λάζαρο. Πεινασμένος, διψασμένος ὁδοιπόρος ὁ Ὅσιος, βρέθηκε σ' ἕνα ἀμπέλι, ζήτησε ἕνα τσαμπί σταφύλι ἀπό τόν ἰδιοκτήτη κι ἐκεῖνος ἀρνήθηκε. Εἶπε μάλιστα, πῶς τό καλάθι πού

βρισκόταν ἐκεῖ, δέν περιεῖχε σταφύλι, ἀλλὰ ἀλάτι. Βλέποντας ὁ Ὑγιος τὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χωρὶς ἀγάπη καὶ καλοσύνη, ἀλλὰ γεμάτη ἀπὸ ψεῦδος καὶ ὑποκρισία, τὰ σπέρματα αὐτὰ τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου, μετέτρεψε τὸν ἀμπελῶνα σὲ λίμνη ἀλατιοῦ.

Ὁ Ὑγιος Λάζαρος εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους προστάτες τῆς Κύπρου, ἰδιαίτερα τῆς Λάρνακας. Ἡ παρουσία του στό νησί καὶ σύμφωνα καὶ μέ μιὰ ἄλλη παράδοση πού σώζεται στοὺς Κώδικες τοῦ Ὑγίου Ὅρους, συνδέεται μέ τὴν ἐπίσκεψη τῆς Παναγίας στό Ὑγιο Ὅρος. Ἡ παράδοση αὐτὴ ἀναφέρει, πὼς ἡ Παναγία, συνοδευόμενη ἀπὸ τὸν Εὐαγγελιστὴ Ἰωάννη, προσκλήθηκε ἀπὸ τὸν Ὑγιο Λάζαρο στὴν Κύπρο. Τό πλοιάριό της, ὅμως, παρασύρθηκε ἀπὸ τρικυμία καὶ προσορμίστηκε στὸν Ἀθωνα. Ὑστερα ἀπὸ σύντομη παραμονή καὶ εὐλογία τοῦ τόπου ἐκείνου κατέφθασε στὴν Κύπρο, ὅπου χάρισε στὸν Ὑγιο Λάζαρο ἓνα ζεῦγος ἐπιμάνικα καὶ ἓνα ὠμοφόριο πού τὰ κέντησε μέ τὰ ἴδιά της τὰ χέρια. Εὐλόγησε τό νησί καὶ ἀναχώρησε γιὰ τὴν Παλαιστίνη. Ἐνισχυτικὴ αὐτῆς τῆς παράδοσης εἶναι καὶ ἡ εἰκόνα πού ἐκτίθεται στὴν ἔκθεση καὶ φυλάσσεται στὸν Ἱερό Ναό Παναγίας Κιτίου, καὶ εἰκονίζει ἑνθρονη καὶ βρεφοκρατοῦσα τὴ Θεοτόκο καὶ ἐκατέρωθεν τὸν Ἀπόστολο Λουκᾶ καὶ τὸν Ὑγιο Λάζαρο ὡς Ἐπίσκοπο Κιτίου.

Ὁ Ναός τοῦ Ὑγίου Λαζάρου στὴ Λάρνακα ἦταν πολὺ παλιὰ γνωστός στό χριστιανικὸ κόσμο καὶ ἀποτελοῦσε μέχρι τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ 20οῦ αἰῶνα ἀπαραίτητο συμπλήρωμα στό προσκύνημα τῶν ἀγίων τόπων. Ἐκτός αὐτοῦ, πολλές θεραπείες καὶ ἄλλα θαύματα ἐπιτελοῦνταν ἐδῶ μέ τὴ χάρη του, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ στίς ἐντυπώσεις του ξένος περιηγητής, ὁ Pietro Della Valle, πού ἐπισκέφθηκε τὴ Λάρνακα στὰ 1614-1626.

Ἡ σημασία τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ὑγίου Λαζάρου ἀυξήθηκε σήμερα μετὰ τὴ ἀνεύρεση στίς 23 Νοεμβρίου 1972 (κατὰ τὴ διάρκεια ἐργασιῶν ἀνακαίνισης τοῦ Ναοῦ) μέρους τῶν λειψάνων τοῦ Ὑγίου, βαθιὰ κάτω ἀπὸ τὴν Ὑγία Τράπεζα, μέσα σὲ μαρμάρινη

λάρνακα. Όπως είναι γνωστό, τό λείψανο τοῦ Ἀγίου εἶχε πρωτοβρεθεῖ τό 890 μ.Χ. στόν τάφο του μέσα στό μικρό ναό, πού ὑπῆρχε τήν ἐποχή ἐκείνη, καί μέσα σέ μαρμάρινη λάρνακα, στήν ὁποία ἦταν χαραγμένα τά ἐξῆς: «Λάζαρος ὁ τετραήμερος καί φίλος Χριστοῦ».

Ὁ τότε Αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου Λέων Στ' ὁ Σοφός μετέφερε μέρος τῶν ἱερῶν λειψάνων στήν Κωνσταντινούπολη καί εἰς ἀντάλλαγμα ἔστειλε χρήματα καί τεχνῆτες γιά νά κτίσουν τόν περικαλλή ναό πού βλέπουμε σήμερα. Εἶναι ἀδύνατο νά δεχτοῦμε, ὅτι οἱ τότε Κιτιεῖς εἶχαν δώσει ὁλόκληρο τό λείψανο χωρίς νά κρατήσουν ἕνα μικρό μέρος γιά τήν πόλη τους. Γι' αὐτό, τό γεγονός, ὅτι σήμερα βρέθηκε στόν τάφο μέρος μόνο τοῦ λειψάνου καί ὄχι ὁλόκληρο τό λείψανο, ἀποτελεῖ μία ἰσχυρῇ ἔνδειξη γιά τήν αὐθεντικότητά του.

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Λαζάρου εἶναι ὅ,τι πολυτιμότερο ἔχει νά ἐπιδείξει ἡ Λάρνακα. Ἐνα πρωτοχριστιανικό μεγαλεῖο τήν χαρακτηρίζει. Ἐνα «δωρικό» κτίσμα πού σέ ἐντυπωσιάζει καί σέ συναρπάζει. Καί τό περίφημο εἰκονοστάσι της μέ τά ξυλόγλυπτα ἀριστουργήματά του μοιάζει μέ τεράστια χρυσοκέντητη δαντέλα.

Ὁ πολυτιμότερος θησαυρός τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγ. Λαζάρου εἶναι ἐκτός ἀπό τά ἅγια λείψανα καί ἡ προσκυνηματική εἰκόνα τοῦ Ἀγίου Λαζάρου, πού ἐπίσης ἐκτίθεται σήμερα στήν ἔκθεση. Ἡ εἰκόνα αὐτή βρέθηκε κάτω ἀπό τή χρυσή εἰκόνα τοῦ τέμπλου σέ ἐργασίες καθαρισμοῦ καί συντήρησης τῆς εἰκόνας αὐτῆς.

Πονεῖ ἡ ψυχή μας, γιατί δέν μπορούμε νά χαροῦμε σήμερα μέ τούς ὀφθαλμούς μας ὅλο τόν ἀνυπολόγιστο πλοῦτο τῶν κειμηλίων καί τῶν ἀρχαίων εἰκόνων τοῦ Ἀγ. Λαζάρου. Γιά λόγους προφύλαξης εἶχαν μεταφερθεῖ στό κάστρο τῆς Λάρνακας, ἀπό ὅπου, δυστυχῶς, κλάπηκαν κατὰ τήν Τουρκική ἀνταρσία τό 1963. Στήν ἔκθεση θά μπορέσουμε νά δοῦμε τόν κατάλογο τῶν κλαπέντων κειμηλίων.

Εὐχόμαστε ἡ ἔκθεση αὐτή νά γίνει ἀφορμή νά ἐντοπισθοῦν κάποια ἀπό τά κλαπέντα αὐτά κειμήλια καί εἰκόνες.